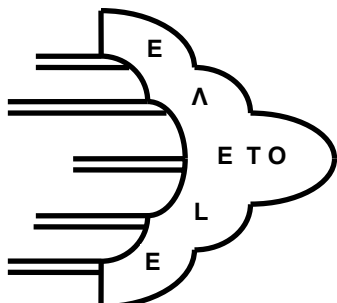

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Επιδαύρου & Αρτέμιδος 6, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:
Σωκράτη Τσάκωνα 5, 15236 ΠΕΝΤΕΛΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:
Τηλ.: 210-8042313, 210-8619521, 210-6838254

Τηλεομ.: 210-8068299, 210-8042385

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://sfr.ee.teiath.gr/Orogramma0.htm>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.66 Μάιος-Ιούνιος 2004

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ στις 16 Ιουνίου 2004

Η ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση 2004 των μελών της ΕΛΕΤΟ πραγματοποιήθηκε – όπως και οι προηγούμενες τέσσερις γενικές συνελεύσεις – στο αμφιθέατρο του Γενικού Χημείου του Κράτους, Οδός Τσόχα 16, Αμπελόκηποι, στις 16 Ιουνίου 2004, ημέρα Τετάρτη και ώρα 18.00-21.00. Τα Πρακτέα της Γενικής Συνέλευσης ήταν:

1. Εκλογή Προέδρου της Γ.Σ. και δύο πρακτικογράφων
2. Απολογισμός Πεπραγμένων
3. Οικονομικός Απολογισμός
4. Εκθεση Ελέγχου της Ελεγκτικής Επιτροπής
5. Απολογισμός/Προγραμματισμός Εργασιών Ορολογίας
6. Εγκριση Πεπραγμένων ΔΣ, ΓΕΣΥ και Προϋπολογισμού
7. Άλλα Θέματα.

Πρόεδρος της Γ.Σ. εκλέχθηκε παμψηφεί, για άλλη μια φορά, το διακεκριμένο μέλος Παναγιώτης Βαρλάς και πρακτικογράφοι τα μέλη Έλενα Μάντζαρη και Κατερίνα Ζερίτη.

Ο Γενικός Γραμματέας Κ. Βαλεοντής μετέφερε τους χαιρετισμούς του Προέδρου Βασίλη Α. Φιλόπουλου, ο οποίος δεν μπόρεσε να παρευρεθεί λόγω ασθένειας. Ο Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. Τζάνος Ορφανός παρουσίασε τα πεπραγμένα του Δ.Σ., όπου αναφέρθηκε στις συνεργασίες με ελληνικούς φορείς, στις διεθνείς σχέσεις και ιδιαίτερα στο 4^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» ως κορυφαίο γεγονός του 2003.

Τον οικονομικό απολογισμό παρουσίασε η Ταμίας Άννα Λάμπρου-Γκόνου, ενώ την έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής διάβασε ο Πρόεδρος της Κώστας Ριζιώτης.

Τον απολογισμό εργασιών του ΓΕΣΥ παρουσίασε ο Πρόεδρος του Κώστας Βαλεοντής. Σημαντικά σημεία ήταν η παροχή ορολογικής βοήθειας σε ενδιαφερομένους από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η συμμετοχή της Γραμματέας του ΓΕΣΥ Έλενας Μάντζαρη στην αναθεώρηση του Διεθνούς Προτύπου ISO 1951, η μερική ανασυγκρότηση της Ομάδας TE48/OE1 και, το σπουδαιότερο, η έναρξη εφαρμογής της Συμφωνίας Συνεργασίας ΟΤΕ-ΕΛΕΤΟ και διάθεση στο Ίντερνετ της χρήσης της Βάσης Τηλεπικοινωνιακών Όρων TELETERM από την 1^η Δεκεμβρίου 2003.

Η Γ.Σ. ενέκρινε ομόφωνα τα πεπραγμένα του Δ.Σ. και του ΓΕΣΥ τον Οικονομικό Απολογισμό 2003 και τον Προϋπολογισμό 2004. Στη συζήτηση που ακολούθησε τονίστηκε ιδιαίτερα η ύπαρξη πάρα πολλών «αδρανών» μελών της ΕΛΕΤΟ (δηλ. μελών που οφείλουν εισφορές πέραν των 3 ετών) και η από αυτήν απορρέουσα δυσκολία κάλυψης των ετήσιων δαπανών του προϋπολογισμού και συζητήθηκαν τρόποι αντιμετώπισής της.

OROGRAMMA No 66, May-June 2004,
ISSN 1106-1073
Bimonthly edition of
Hellenic Society for Terminology (ELETO)
Sokrati Tsakona 5 & Iatridi
GR-15236 PENTELI GREECE

**Βάση Τηλεπικοινωνιακών Όρων
TELETERM:**
<http://www.moto-teleterm.gr/>

**Βάση Όρων της Τεχνολογίας
Πληροφοριών INFOTERM:**
<http://www.cs.aueb.gr/ELETO-INFOTERM/>

**Προηγούμενα φύλλα του
Ορογράμματος:**
<http://sfr.ee.teiath.gr/Orogramma0.htm>

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με Ορολογία (Διαρκής Πίνακας του «Ο»)

Σε κάθε φύλλο του «Ο» ο Πίνακας Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, στον Ευρωπαϊκό ή Παγκόσμιο χώρο. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το **Infoterm** (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την ΕΑFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net) των οποίων μέλος είναι η ΕΛΕΤΟ.

Κάθε φορά αφαιρούνται από τον Πίνακα οι εκδηλώσεις που έχουν ήδη διεξαχθεί και προστίθενται άλλες μελλοντικές που είναι στη φάση της διοργάνωσης. Η σειρά στον Πίνακα ακολουθεί την χρονολογική σειρά με την οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι εκδηλώσεις.

1. Σεμινάριο Ορολογίας-Ορογραφίας, από την καθ. Maria Teresa Cabré (πανεπ. Pompeu Fabra, Βαρκελώνη, Ισπανία), τον Μάιο και Ιούνιο 2004 στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας. Πληροφορίες: dep.lingcultport@mail.fl.ul.pt
2. Σύνοδος επιστημονικών επικοινωνιών «Culture et communication», Βουκουρέστι, 11-12 Ιουνίου 2004. Πληροφορίες: Nina Ivanci [ninai@pcnet.ro]
Corina Lascu [vclasclu@pcnet.pcnet.ro]

- Το 11^ο Συνέδριο EURALEX (EURALEX 2004) θα γίνει στη Γαλλία 6-10 Ιουλίου 2004. Πληροφορίες: <http://www.univ-ubs.fr/euralex2004>
- Η Διεθνής Εταιρεία Οργάνωσης της Γνώσης (ISKO) διοργανώνει στο Λονδίνο, 13-16 Ιουλίου 2004 το «8^ο Διεθνές Συνέδριο ISKO». Θέμα του Συνεδρίου θα είναι «Η Οργάνωση της Γνώσης και η Παγκόσμια Κοινωνία της Πληροφορίας». Πληροφορίες: <http://www.ucl.ac.uk/isko2004/>
- Η Ομάδα Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας των Τηλεπικοινωνιών (GLAT) διοργανώνει στη Βαρκελώνη το Συνέδριο «GLAT-Barcelona2004» με θέμα «Η παραγωγή εξειδικευμένων κειμένων». Πληροφορίες: <http://www.enst-bretagne.fr/GLAT-BARCELONA2004/>
- TAMA 2004, Cologne, 29 Nov -1 Dec 2004 – Άρχισαν οι εγγραφές. Πληροφορίες: <http://linux.infoterm.org/> (Events/TermNet Events/TAMA)
- RITERM2004 – 9^ο Ιβηροαμερικανικό Συμπόσιο Ορολογίας, Βαρκελώνη, από 29 Νοεμβρίου ως 2 Δεκεμβρίου 2004. Πληροφορίες: <http://www.iula.upf.es/riterm04/rit04ca.htm>

K.B.

Ετυμολογικά

στενοχώρια: *λύπη, θλίψη, δυσάρεστο συναίσθημα, δυσφορία* (<αρχ. ελληνικό: στενοχωρία, Μείζον Ελληνικό Λεξικό Τεγόπουλου-Φυτράκη).

Δηλαδή στα ελληνικά οι παραπάνω έννοιες αποδίδονται με ένα σύνθετο ουσιαστικό που *κυριολεκτικά* αναφέρεται στη **στενότητα του χώρου**.

Τι είναι, λοιπόν, η **στενοχώρια**; Αυτό που (ή Όπως) αισθάνεται κανείς, όταν «στριμωχτεί πολύ σε στενό χώρο»...

Z.Ξ-B.

ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ – ΜΕΛΩΝ

Η εξόφληση των συνδρομών των μελών (που από το 2003 είναι **20 €** ετησίως) γίνεται:

- με απευθείας πληρωμή στην ταμία της ΕΛΕΤΟ, κα Α. Γκόνου, Λ. Κατσώνη 16, 145 61 Κηφισιά τηλ.: 210-8019550 ή
- με καταβολή στον τραπεζικό λογαριασμό της ΕΛΕΤΟ (Εθνική Τράπεζα Ελλάδος 671/48010084 – Για καταθέσεις στο εξωτερικό: IBAN: GR95 01106710 00006714 8010084). **Προσοχή! Κατά την κατάθεση να ζητάτε να καταχωρηθεί το όνομά σας.**

Στην περίπτωση 2 είναι **απαραίτητο** τα μέλη να στέλνουν φωτοαντίγραφο της απόδειξης ταχυδρομικώς στη διεύθυνση της ΕΛΕΤΟ ή τηλεομοιοτυπικά την απόδειξη στον αριθμό 210 8068299 ή ηλ-μήνυμα στη διεύθυνση valeonti@otenet.gr.

Ηλεκτρονικοποιήσεις...

Στον αιώνα της **Πληροφορίας** που διανύουμε και στην Κοινωνία της Πληροφορίας που βιώνουμε, με τη συνεχώς επεκτεινόμενη **ηλεκτρονική διαδίκτυωση** και τις συνεχώς ογκούμενες ποσότητες πληροφοριών που μας «βομβαρδίζουν» – και δυστυχώς σε λίγο θα ...τρομάζουμε μπροστά στην ανάγκη διαχωρισμού των χρήσιμων από τις άχρηστες – εμφανίζονται διαρκώς **νέες έννοιες και όροι**, αλλά και **νέοι γλωσσικοί τρόποι** που αρχίζουν την πορεία τους από την αγγλική γλώσσα και συνεχίζουν στις άλλες γλώσσες.

Το ζητούμενο είναι πώς αυτά τα νέα **στοιχεία** που προσιδιάζουν στη γλώσσα πηγή (εν προκειμένω στην αγγλική) μεταφέρονται/εντάσσονται/ενσωματώνονται *ομαλά* σε άλλη γλώσσα (και για μας,

φυσικά, στην ελληνική). Εδώ ακριβώς είναι ο ρόλος των ειδικών οργάνων Ορολογίας (επιτροπών, ομάδων κτλ.) που **μεταφέρουν** τα στοιχεία αυτά στην εκάστοτε γλώσσα στόχου. Τονίζουμε ιδιαίτερα ότι αυτά τα συλλογικά όργανα δεν «**μεταφράζουν**» τα ξενόγλωσσα στοιχεία αλλά **δημιουργούν ή υιοθετούν** και τελικά προτείνουν τα **ισοδύναμα γλωσσικά στοιχεία** (όρους, φράσεις, τρόπους) στη γλώσσα στόχου. Η λειτουργία της **οροδοσίας** ως διεργασίας περιγραφής της γνώσης μέσω της γλώσσας υπακούει σε αρχές και κανόνες τόσο της γλώσσας όσο και της λογικής και έχει από τη φύση της **συναινετικό** και **τυποποιητικό** χαρακτήρα.

Το συγκεκριμένο ζήτημα που μας απασχολεί εδώ είναι εκείνο το μικρό (πεζό) λατινικό «e-» (καμια φορά το βρίσκουμε και κεφαλαίο) που τώρα τελευταία έχει αρχίσει και «κολλάει» μπροστά από ολόένα και περισσότερους αγγλικούς όρους (κυρίως μονόλεκτα¹), οι οποίοι σημαίνουν: *υπηρεσίες, προϊόντα, δραστηριότητες, λειτουργίες, διεργασίες, επιστημονικούς κλάδους, κοινωνικές εκδηλώσεις, πολιτιστικά δρώμενα, κρατικές υπηρεσίες* κ.ά., για να προσδώσει στη **σχετική έννοια** (στην έννοια δηλαδή που αντιστοιχάσε στον όρο πριν αυτός «**επικεφαλαιστεί**» με το μονογράμματο συνθετικό **e-**) τον προσδιορισμό «**electronic**». Με τον προσδιορισμό αυτό δηλώνεται ότι τα αντιπροσωπευόμενα αντικείμενα από τη **νέα**, πλέον, **έννοια** έχουν ένα πρόσθετο χαρακτηριστικό: *λειτουργούν* (δηλαδή *υφίστανται, γίνονται, εκτελούνται, διεξάγονται, διατίθενται, παρέχονται* κτλ.) «**ηλεκτρονικά**» μέσω **δικτύου υπολογιστών** και ιδιαίτερα **μέσω του Ίντερνετ** ή και απλώς έχουν «**ηλεκτρονική**» (δηλαδή **ψηφιακή μορφή**).

Ο γενικός τύπος των αγγλικών **συντομευμένων σύμπλοκων όρων** που δημιουργούνται με αυτόν τον τρόπο είναι:

e-X = X που λειτουργεί μέσω δικτύου υπολογιστών ή
= **X** που έχει ψηφιακή μορφή.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, υπάρχει και είναι σε χρήση, και ο αντίστοιχος **πλήρης όρος** (**πλήρης μορφή**): **electronic X**.

Παραδείγματα:

Πλήρης μορφή	Συντομομορφή	Προφορά
electronic mail	e-mail	/i-μέιλ/
electronic banking	e-banking	/i-βάνκινγκ/
electronic commerce	e-commerce	/i-κόμερς/
electronic vote	e-vote	/i-βόουτ/
electronic book	e-book	/i-βουκ/

Καθεμιά, λοιπόν, από αυτές τις συντομομορφές είναι ένας σύμπλοκος όρος (κυρίως δίλεκτο) του οποίου το πρώτο συνθετικό, το ελληνογενές μονόλεκτο (επίθετο) **electronic** (**ηλεκτρονικός**), αρκτικόλεκτείται (δηλ. παριστάνεται συντομευμένα με το αρχικό του γράμμα **e-** που προφέρεται **με το όνομά** του (/i/) ως το πέμπτο γράμμα του αγγλικού αλφαβήτου), ενώ το δεύτερο συνθετικό **X** (κυρίως μονόλεκτο) παραμένει ολόκληρο και αποτελεί το **προσδιοριζόμενο συνθετικό** του σύμπλοκου όρου το οποίο **κατασημαίνει** την αμέσως υπερτασσόμενη **γένια έννοια**.

Ασφαλώς, για τον αγγλόφωνο, ο τρόπος αυτός δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα. Προσθέτει μια συλλαβή στο **X** η οποία αναγνωρίζεται εύκολα ως το όνομα ενός γράμματος του αγγλικού αλφαβήτου και **δεν συγχέεται με κανένα άλλο ενδεχόμενο πρόβλημα ή λέξη** που μπορεί να προηγηθεί του **X** υπό άλλες συνθήκες στον αγγλικό λόγο· δηλαδή δεν υπάρχει ολόκληρη λέξη <e> με προφορά /i/ που να προηγείται του **X** σε άλλες περιπτώσεις ώστε το σύμπλοκο **e-X** να εκληφθεί ως <e X> ή <eX> και να προκληθεί αμφισημία και ασάφεια².

Ας έρθουμε τώρα στα ελληνικά. Το πρώτο από τα προαναφερόμενα σύμπλοκα **e-X** που εξετάστηκε από τη ΜΟΤΟ³

¹ ή ισοδύναμες με μονόλεκτα συντομομορφές, όπως αρκτικόλεξα και ακρώνυμα, αλλά δεν αποκλείεται να χρησιμοποιείται ήδη και μπροστά από πλήρη δίλεκτα ή πολύλεκτα, παρόλο που εκεί θα υπάρχει ορολογική ασάφεια.

² Εκτός ίσως από κάποιες περιπτώσεις του δεύτερου τύπου «e-» του λατινικού προθήματος **ex** (<αρχ. ελλ. **εκ**) που έχει τη σημασία «εκτός» ή «εντελής» όπως στο ζεύγος: valuation και evaluation (που **προφανώς στον προφορικό λόγο θα μπορούσε να εκληφθεί ως e-valuation** και να θεωρηθεί λανθασμένα ως electronic valuation...)

³ **ΜΟΤΟ:** Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής «Τηλεπικοινωνίες» (**TE-T**), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί από το 1989 με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (**ΟΤΕ**), στο πλαίσιο επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (**ΕΛΟΤ**).

ήταν το **e-mail** (*electronic mail*) ως υπηρεσία ή τρόπος ηλεκτρονικής επικοινωνίας. Ο ισόδυναμος ελληνικός πλήρης όρος δεν είχε κανένα λόγο να μην είναι **ηλεκτρονικό ταχυδρομείο**. Τι γίνεται όμως με τη συντομομορφή; Ο Αναλογικός Κανόνας⁴, τον οποίο εφαρμόζει πολύ συχνά η ΜΟΤΟ (Βλέπε και Ορόγραμμα Αρ.35 <http://sfr.ee.teiath.gr/htmlSELIDES/Technology/Orogramma/Orogr-35d.htm>), υπαγόρευε τη μορφή: «**η-ταχυδρομείο**» με προφορά: /ίτα ταχυδρομίο/ ή /ι-ταχυδρομίο/. Στην πρώτη προφορά η συντόμηση δεν είναι ανάλογη της αγγλικής – εκτός του ότι μπορούσε να εκληφθεί ως το αριθμητικό η´ (= 8, 8^{ος}) – ενώ η δεύτερη προφορά, στην οποία το πρώτο συνθετικό προφέρεται όπως ακριβώς το αγγλικό, έχει το πρόβλημα ότι το /ι/ συγχέεται με το οριστικό άρθρο <η> της ελληνικής, γεγονός που θεωρήθηκε σημαντικό μειονέκτημα. Η λύση που προτίμησε η ΜΟΤΟ ήταν να ληφθεί και το σύμφωνο <α> μετά το <η> οπότε η συντομομορφή γίνεται **ηλ-ταχυδρομείο** (προφορά /ιλ ταχυδρομίο/) συντομογραφούμενη περαιτέρω (στο γραπτό λόγο) ως **ηλ-ταχ**. Επιπλέον, το <ηλ> έναντι του <η> δίνει μεγαλύτερη διαφάνεια στον όρο γιατί παραπέμπει ευκολότερα στο <ηλεκτρονικός>. Η συντομομορφή **e-mail** όμως χρησιμοποιείται και με άλλες δύο σημασίες: e-mail είναι και η **διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου** (πλήρης όρος: e-mail address) αλλά είναι και το ίδιο το **μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου** (πλήρης όρος: e-mail message). Στο πλαίσιο των εργασιών της ΜΟΤΟ και της ΕΛΕΤΟ για τις δύο τελευταίες έννοιες χρησιμοποιούνται ήδη, αντίστοιχα, οι συντομομορφές: **ηλ-διεύθυνση** και **ηλ-μήνυμα**.

Εδώ θεωρούμε το θέμα γενικότερα και προτείνουμε την αντιμετώπιση του προβλήματος σε όλες τις υπάρχουσες αλλά και τις μελλοντικές περιπτώσεις αυτού του τρόπου συντόμησης, δεδομένου ότι με μια απλή αναζήτηση στο Ίντερνετ διαπιστώνουμε ότι αυξάνεται αλματωδώς η χρήση των υβριδίων **e-Y** όπου το αγγλικό <e> κυριολεκτικά σαν ...παράσιτο «έχει καθήσει στο σβέρκο» του ελληνικού όρου <Y> προκαλώντας μια επιεικώς «δυσάρεστη» κατάσταση. Με μια απλή προσπάθεια και μόνο να προφέρει κανείς αυτά που διαβάζει διαπιστώνει την υποβαθμιστική για την ελληνική γλώσσα επίπτωση του φαινομένου: Μπείτε π.χ. στην αφετηρική σελίδα της Εφορίας και διαβάστε: **e-Εισόδημα**, **e-Εκκαθάριση**, **e-Περαίωση**, **e-Έντυπα** κ.ά.

Πρότασή μας είναι να εφαρμοστεί ο ακόλουθος κανόνας, που δεν είναι παρά γενίκευση του τρόπου με τον οποίο αντιμετώπισε το **e-mail** η ΜΟΤΟ:

Ο ελληνικός πλήρης όρος είναι **ηλεκτρονικός/ή/ό Y**. Χρησιμοποιούμε τη συντομομορφή <ηλ> για το επίθετο <**ηλεκτρονικός**> και την συνδέουμε με **ενωτικό** με το δεύτερο ελληνικό συνθετικό **Y**. Το **σύμπλοκο ηλ-Y** που προκύπτει, πέρα από το ότι μπορεί και να προφέρεται ως **πλήρης μορφή** – δηλαδή να είναι **μη προφερόμενη συντομομορφή** – μπορεί να προφέρεται **και ως μία λέξη**, δηλαδή ως **σύμμειγνα**.

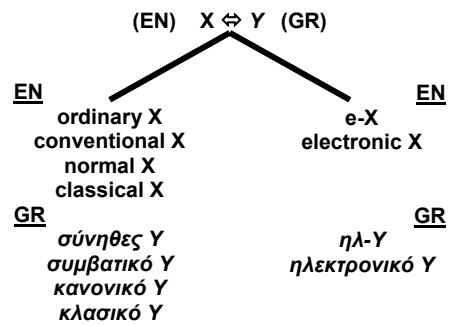
ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Πρόβλημα προφοράς θα μπορούσε να υπάρχει στη συμπλοκή το /λ/ με τα αρχικά σύμφωνα του **Y** όταν σχηματίζονται **συμφωνικά φωνολογικά συμπλέγματα** που δεν απαντώνται ή που είναι πολύ σπάνια στην ελληνική γλώσσα. Τέτοια είναι⁵ τα φωνηματικά συμπλέγματα /λλ/, /λρ/, /λχ/, /λβ/, /λδ/, /λη/, /λγ/, /λτ/, /λζ/. Από αυτά όμως το μεν /λη/ δεν είναι δυνατό να υπάρξει γιατί το φώνημα **άγμα /η/** σε καμιά περίπτωση δεν είναι αρχικό λέξης και όλα τα άλλα – με μόνη εξαίρεση το /λλ/ – είναι δυνατόν να απαντηθούν σε διάφορα **δάνεια** που χρησιμοποιούνται και σήμερα στα ελληνικά, όπως μαρτυρούν τα παραδείγματα: **ολοράιτ**, **αλχημεία**, **άλμπουρο**, **καλντερίμι**, **αλγκόν**, **κάλτσα**, **γκολτζής**. Η μόνη περίπτωση που πρέπει να προσεχθεί λοιπόν είναι το /λλ/ που μπορούμε να το συμβολίζουμε και /λ-λ/ γιατί πρέπει να ακούγεται **δύο φορές διαδοχικά** το φώνημα /λ/.

Παρακάτω παραθέτουμε παραδείγματα της απόδοσης **ηλ-Y** μερικών από τα πολλά **e-X** που βρήκαμε με αναζήτηση στο Ίντερνετ:

Αγγλική μορφή	Ελληνική μορφή	Σύντομη προφορά
e-auction	ηλ-πλειστηριασμός	/ιλπλιστηριαζμός/
e-bank	ηλ-τράπεζα	/ιλτράπεζα/
e-banking	ηλ-τραπεζικά	/ιλτραπεζικά/
e-book	ηλ-βιβλίο	/ιλβιβλίο/
e-bookshop	ηλ-βιβλιοπωλείο	/ιλβιβλιοπωλείο/
e-Business	ηλ-Επιχειρείν	/ιλεπιχειρίν/

e-card	ηλ-κάρτα	/ιλκάρτα/
e-chat	ηλ-συζήτηση	/ιλιζήτσια/
e-clearance	ηλ-Εκκαθάριση	/ιλεκκαθάρισι/
e-commerce	ηλ-εμπόριο	/ιλεμπόριο/
e-community	ηλ-κοινότητα	/ιλικινόπια/
e-conference	ηλ-διάσκεψη	/ιλιδιάσκεψι/
e-document	ηλ-έγγραφο	/ιλικαταλόγος/
e-economy	ηλ-οικονομία	/ιλικονομία/
e-forms	ηλ-έντυπα	/ιλέντυπα/
e-gateway	ηλ-πύλη	/ιλπίλι/
e-Government	ηλ-Διακυβέρνηση	/ιλιδιακιβέρνησι/
e-income	ηλ-Εισόδημα	/ιλισόδιμα/
e-learning	ηλ-μάθηση	/ιλιμάθισι/
e-library	ηλ-βιβλιοθήκη	/ιλιβιβλιοθήκι/
e-list	ηλ-κατάλογος	/ιλικατάλογος/
e-magazine	ηλ-περιοδικό	/ιλιπεριοδικό/
e-mail	ηλ-ταχυδρομείο	/ιλιταχυδρομίο/
e-market	ηλ-αγορά	/ιλιαγορά/
e-marketing	ηλ-αγοραλογία	/ιλιαγοραλογία/
e-meeting	ηλ-σύνοδος	/ιλισίνοδος/
e-museum	ηλ-μουσείο	/ιλιμουσίο/
e-news	ηλ-ειδήσεις	/ιλιείδισι/
e-science	ηλ-επιστήμη	/ιλιεπιστήμι/
e-shop	ηλ-κατάστημα	/ιλικατάστημα/
e-solution	ηλ-λύση	/ιλι-λίσι ⁶ /
e-stock	ηλ-απόθεμα	/ιλιαπόθεμα/
e-submission	ηλ-υποβολή	/ιλιυποβολή/
e-system	ηλ-σύστημα	/ιλισύστημα/
e-text	ηλ-κείμενο	/ιλικείμενο/
e-translation	ηλ-μετάφραση	/ιλιμετάφρασι/
e-vote	ηλ-ψήφος	/ιλιψήφος/

Είτε το θέλουμε είτε όχι, η Κοινωνία της Πληροφορίας συνεπάγεται και μια **προϊούσα ηλεκτρονικοποίηση** πάμπολλων πτυχών **Y** των δραστηριοτήτων μας, της εργασίας μας, της ψυχαγωγίας μας και γενικά της ζωής μας, ώστε οι πτυχές αυτές να είναι **πια ηλεκτρονικές** ή να διαθέτουν **ηλεκτρονικότητα** ενώ πριν δεν διέθεταν. Ορολογική συνέπεια όμως είναι ότι εφόσον σιγά-σιγά θα εμφανίζονται και νέες έννοιες (και όροι) **ηλ-Y** η χρήση των παλαιών όρων **Y** για τις παλαιές έννοιες θα ενέχει ασάφεια που εκδηλώνεται από την ανάγκη του ομιλητή να διευκρινήσει ότι δεν πρόκειται για **ηλ-Y** αλλά **σύνθητες, συμβατικό, κανονικό, κλασικό** κ.ά **Y** (βλέπε και σχήμα). Έτσι, ακούμε ήδη φράσεις όπως «**θα σου το στείλω με το κανονικό ταχυδρομείο**» (δηλ. όχι με το ηλεκτρονικό), «**η συμβατική οικονομία**» (δηλ. όχι η ηλεκτρονική).

Ειδικά, το ίδιο το Ίντερνετ μας αποκαλύπτει τις ορολογικές συνέπειες της εμφάνισης και καθιέρωσης του **e-mail**: Η αναζήτηση μέσω του <http://www.google.com> έδωσε 37.000 περιπτώσεις χρήσης του όρου **ordinary mail**, 27.100 του **conventional mail**, 30.000 του **normal mail** και 399 του **classical mail** για να αποδοθεί η έννοια που είχε το απλό **mail** πριν από το **ηλεκτρονικοποιημένο e-mail**. Ωστε, η «**ηλεκτρονικοποίηση**» των παλαιών εννοιών οδηγεί και σε ανάγκη αναβαπτισμού⁷ τους και απόδοσης τους με νέους όρους που περιλαμβάνουν έναν επιπλέον προσδιορισμό για να δηλώνεται «η παλιά καλή(;) εποχή»... Μόνο που ο προσδιορισμός είναι αυθαίρετη επιλογή του εκάστοτε χρήστη. Γι' αυτό το θέμα, όμως, πρέπει να δραστηριοποιηθούν τα όργανα εκπόνησης ορολογίας...

K.B.

⁴ Κώστας Βαλεοντίης, *Ο Αναλογικός Κανόνας στην υπηρεσία της σύγχρονης Ελληνικής Ορολογίας*, Πρακτικά 1^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», ΕΛΕΤΟ 1997, σ. 33-52.

⁵ Κ. Βαλεοντίης, Π. Καγιάφας – *Συγκριτικά φωνολογικά και γραμματολογικά στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Γλώσσας, Πρακτικά Δεύτερου Κοινού Ελληνογιογυγκοσλαβικού Συνεδρίου «Ακουστική – 84»*, Αθήνα, Οκτώβριος 1984

⁶ Βλέπε Σημείωση παραπάνω

⁷ Άνα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη – Αναβαπτισμός, Πρακτικά του 3^{ου} Συνεδρίου Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα 2001, σελ.63-76

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ⁸ έλα κι εσύ

1 ελληνικό επίθετο «όλος» > αγγλικό ουσιαστικό «holism» > αγγλικό επίθετο «holistic» και η απόδοση αυτού «ολιστικός»

Πρόσφατα το ΓΕΣΥ ασχολήθηκε με την εξέταση της απόδοσης του αγγλικού ελληνογενούς επιθέτου «holistic», ύστερα από αίτημα επίκουρης καθηγήτριας του Παν. Αθηνών, αναγνώστριας του «Ο».

Το ΓΕΣΥ έλαβε υπόψη του τόσο τις λεξικογραφικές πληροφορίες έγκυρων ξένων* και ελληνικών λεξικών όπως των Γ. Μπαμπινιώτη και Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη, όσο και την τρέχουσα απόδοση του όρου από τα συλλογικά μέλη της ΕΛΕΤΟ (όπως π.χ. τη ΜΟΤΟ). Συγκεκριμένα:

Λεξικό Τριανταφυλλίδη

ολισμός ο [olizmós] Ο17 :

(φιλοσ.) θεωρία που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ού αι. και, στην προσπάθειά της να δώσει απάντηση στο πρόβλημα της σχέσης μεταξύ μέρους και όλου, προσέδωσε απόλυτο χαρακτήρα στο όλο.

[λόγ. < αγγλ. holism < αρχ. Όλος) -ism = -ισμός]

ολιστικός -ή -ό [olistikós] Ε1 :

1. (φιλοσ.) που αναφέρεται στον ολισμό.
2. που προσπαθεί να δώσει ένα όσο το δυνατό ευρύτερο πλαίσιο για την ερμηνεία καταστάσεων, πραγμάτων κτλ.: Ολιστική θεώρηση.

[λόγ. < αγγλ. holistic < holis(m) = ολισ(μός) -tic = -τικός]

Λεξικό Γ. Μπαμπινιώτη

ολιστικός:

1. αυτός που αναφέρεται στη φιλοσοφική θεωρία του ολισμού
2. (κατ' επέκτ.) αυτός που σχετίζεται με την έννοια της ολότητας ~ **ερμηνευτικό μοντέλο** (που εξετάζει και ερμηνεύει τα πράγματα μέσα σε ένα συνολικό πλαίσιο)

Βάση TELETERM

Αγγλικός όρος	Ελληνικός όρος	Κωδικός πηγής	Ξενογλωσση πηγή
holistic account perspective	ολιστική προοπτική λογαριασμού	QL11	ELITE - CASE STUDY
holistic picture	ολιστική εικόνα	QL10	The EFQM Excellence Model 1999

Η άποψη του ΓΕΣΥ είναι ότι η χρησιμοποιούμενη ήδη απόδοση του ελληνογενούς αγγλικού όρου «holistic» με το ελληνικό επίθετο «ολιστικός» είναι **απολύτως ικανοποιητική** και δεν υπάρχει λόγος να αναζητηθεί άλλος όρος.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

*) Βλέπε π.χ. και το ηλεκτρονικό λεξικό *Webster's Random House Unabridged Dictionary*

2 «Concurrent engineering»: λέει περισσότερα από την «συντρέχουσα μηχανική»;

Μια άλλη πρόσφατη συζήτηση στο ΓΕΣΥ αφορούσε το (και όχι στο!) αίτημα αναπλ. καθηγήτριας του Παν. Πατρών, αναγνώστριας του «Ο». σχετικά με την απόδοση του αγγλικού όρου **concurrent engineering**.

Το ΓΕΣΥ έλαβε υπόψη τόσο τον σχετικό προβληματισμό που είχε αναπτυχθεί μεταξύ των συλλογικών μελών της ΕΛΕΤΟ (έχει γραφεί και παλαιότερα στο «Ο»), αλλά και τη χρησιμοποιούμενη ήδη απόδοση του όρου **engineering** αλλά και του ίδιου του όρου **concurrent engineering** στην τηλεπικοινωνιακή τυποποίηση (ΜΟΤΟ).

Το ΓΕΣΥ συμφωνεί με τη ΜΟΤΟ στο ότι χρειάζεται ειδικός όρος για το **engineering** και ότι η απόδοση «**σχεδιασμός**» (που αντιστοιχεί στο **design**) ή «**τεχνολογία**» (που είναι το **technology**) όχι μόνο δεν αποδίδουν την έννοια αλλά δημιουργούν και σοβαρά προβλήματα όπως π.χ. στην απόδοση του όρου **design and engineering technology**!

Υιοθετείται, λοιπόν, η απόδοση (της ΜΟΤΟ) «**μηχανική**» για το **engineering** (παράγωγο της λέξης **μηχανικός** κατ' αναλογία προς τον αγγλικό όρο) και η απόδοση «**συντρέχουσα**

μηχανική» για τον όρο **concurrent engineering**.

Σημείωση. Στη Βάση Τηλεπικοινωνιακών Όρων **TELETERM** (www.moto-teleterm.gr) υπάρχουν 51 λήμματα (σύμπλοκοι όροι) που περιλαμβάνουν τον απλό όρο **engineering** ενώ τα 9 από αυτά περιλαμβάνουν τον σύμπλοκο όρο **concurrent engineering**.

2 jitter = τρόμος φάσης

Λάβαμε ένα ηλ-μήνυμα από τον καθηγητή εφαρμογών στο ΤΕΙ Θεσ/νίκης κ. **Νίκο Νικολαΐδη**, με την παρατήρησή του για την απόδοση του όρου **jitter** με τον ελληνικό όρο «**τρόμος φάσης**»:

«*Είδα στη σχετική ιστοσελίδα ότι προτείνονται για τη μετάφραση του όρου "jitter" οι όροι "τρόμος φάσης" και "τρέμουλο φάσης". Πιστεύω ότι ο όρος "τρέμουλο φάσης" είναι δόκιμος, αλλά ο όρος "τρόμος φάσης" δεν αποδίδει καθόλου το "τρεμόπαιγμα" μια και προέρχεται από το τρομάζω και όχι από το τρέμω. Στην ιατρική ορολογία ίσως να είναι δόκιμη η χρήση της λέξης τρόμος για να αποδώσει το τρέμουλο το ασθενούς, αλλά η χρήση του ίδιου όρου στην τεχνολογία προκαλεί απορία. Σας ευχαριστώ που διαθέσατε το χρόνο σας για να διαβάσετε την άποψή μου.*»

Απαντήσαμε σχετικά στον κ. Νικολαΐδη, εξηγώντας του το σκεπτικό προτίμησης του όρου «**τρόμος φάσης**» έναντι του όρου «**τρέμουλο φάσης**». Το ΓΕΣΥ έκρινε ότι το σκεπτικό αυτό αξίζει να γραφεί και στο Ορόγραμμα για ενημέρωση των αναγνωστών.

Η αρχική πρόταση της ΜΟΤΟ, λοιπόν, ήταν να χρησιμοποιούνται παράλληλα και οι δύο αποδόσεις ως **συνώνυμα**. Αργότερα όμως, όταν αντιμετώπισε τον απλό όρο **jitter** ως συνθετικό σε πληθώρα σύμπλοκων όρων και σε διάφορα συγκεκριμένα επανεξέτασε το θέμα και προτίμησε να τυποποιηθεί μόνο την απόδοση **τρόμος φάσης** (Στη Βάση TELETERM υπάρχουν 88 λήμματα σύμπλοκων όρων που περιλαμβάνουν τη λέξη jitter).

Ειδικότερα εξετάστηκαν τα ακόλουθα:

- α. Η προέλευση του «**τρέμουλο**» είναι: Αρχ. Ελληνικό **τρέμω** > Λατινικό ρήμα **tremo** > Λατ. επιθ. **tremulus** > Ιταλ. **tremulo** > **τρέμουλο**
- β. Η προέλευση του «**τρόμος**» είναι: Αρχ. Ελληνικό **τρέμω** > Αρχ. Ελληνικό **τρόμος** > νεοελληνικό **τρόμος**.

Το **τρομάζω** είναι μεταγενέστερο και προήλθε από τον **τρόμο** (και όχι αντίστροφα ο τρόμος από το τρομάζω)

Η κυριολεξία της λέξης **τρόμος** (Βλέπε Λεξικό Δ. Δημητράκου) είναι η **ενέργεια του τρέμειν**. Τρόμος λεγόταν και ο **σεισμός**. Η σημασία **τρέμειν εκ φόβου** είναι μεταγενέστερη.

Δεν απαντά μόνο στην Ιατρική η χρήση του όρου **τρόμος**. **Τρόμος** είναι π.χ. και στην Αστρονομία το τρεμόσβημα των αστεριών.

Από την εισροή και χρήση των **αντιδανείων** στα ελληνικά **δεν δεσμευόμαστε** να αλλοιώσουμε και τον **τρόπο παραγωγής** της ελληνικής ή να μην χρησιμοποιούμε στην Ορολογία γνήσια παράγωγα ρημάτων που χρησιμοποιούνται διαρκώς από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Πολύ σωστά και σε ένα άλλο παράδειγμα: ενώ είχαμε συνηθίσει για πολλές δεκαετίες να ακούμε το ρήμα **ιονίζω** και το ουσιαστικό παράγωγο του **ιονισμός**, προτάθηκε, καλλιεργήθηκε και επικράτησε τελικά η σωστή ελληνική παραγωγή. Δηλαδή:

- **ΟΧΙ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ:** Αρχ. Ελλ. **ιόν** > Αγγλικό **ion** > Αγγλικό **ion-ize, ion-ization** > Νεοελλ. **ιον-ίζω, ιον-ισμός**
- **ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΡΟΜΟ:** Αρχ. Ελλ. **ιόν** (γενική: **ιόντ-ος**) > Νεοελλ. **ιόν** > Νεοελλ. **ιοντ-ίζω, ιοντ-ισμός**

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το "Ορόγραμμα" είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο:

Β. Α. Φιλόπουλος, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ

Σύνταξη:

Κ. Βαλεοντής, Ε. Μάντζαρη, Μ. Καρδούλη, Α. Λάμπρου-Γκόνου, Ζ. Ξενάκη-Βαρά, Β.Α.Φιλόπουλος.

Τηλέφωνα: πρωί: 210-6118986, 210-8619521

εσπέρα: 210-8042313, 210-8619521

Τηλεμοιότητα: 210-8068299, 210-8042385

Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://sfr.ee.teiath.gr/orogramma0.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι ενανάνγνωστα, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του συντάκτη τους, το πλήρες όνομα του οποίου είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του "Ο" συνήθως δεν παρεμβάινει, ούτε σχολιάζει.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του "Ο" με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.

⁸ ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ